

"Kader, her şeye bir miktar ve o miktara göre bir kalıp vermiştir. Feyyaz-ı Mutlaktan aldığı feyze olan kabiliyeti o kalıba göredir..." İzahı nasıldır?

Söz konusu ifadeler şu sorunun cevabı olarak verilmiştir:

"Yahu, şu koyun veya inek, eğer Kadîr ve Alîm-i Ezelînin nakşı, mülkü olmuş olsaydı, bu kadar miskin, biçare olmazlardı. Eğer bâtınlarında, içlerinde **Alîm, Kadîr, Mürîd bir Sâniin kalemî çalışmış olsaydı, bu kadar câhil, yetim, miskin olmazlardı."(1)**

Cevapta denilmek istenen şudur:

Yaratılan her şey yaratılış amacı esas alınarak belli bir ölçüyle yaratılmış. Mesela ineği yaratılırken lüzumu kadar akıl verilmiştir. Daha akıllı bir inek yaratılış amacına daha iyi hizmet etmezdi. Dolayısıyla Allah'ın ona verdiği akıllı o kadarla sınırlaması hikmeti gereğidir.

Güneş'in yedi rengi var, ama bir çiçek mesela sadece kırmızı rengin sadece belli bir tonuna ayna olabiliyor. Biz buna bakarak **"Bu renk, bu ton Güneş'ten değil, eğer Güneş'ten olsaydı her bir çiçekte tüm renkler olurdu."** diyebilir miyiz? Her bir çiçeğe belli bir rengin belli bir tonuna ayna olma kabiliyetinin verilmesi, sanat gereğidir. Allah'ın da yarattığı her mahlukunda tüm ilahî sıfatlarının tüm ihtişamı ile bulunması gerekmez. Her şeye gerektiği kadar kabiliyet bahşedilmiş ve o kabiliyetine göre ilahi isimlerin feyz ve tecellisine mahzardır.

Bir su kabarcığı da Güneş'ten feyz alır ona ayna olur, onu anlatır. Fakat bir kabarcıktan güneşin bütün ihtişamını anlatmasını beklemek saçmalık olur. O kabarcık O'nu kabiliyeti nispetinde anlatır. Aynadaki görüntü aynanın karşısında duranın her şeyiyle aynısı değildir. Sadece onu bazı vasıflarıyla anlatır ve tarif eder. Üstad bunu bir başka yerde şöyle ifade etmektedir.

"...bir katre sudaki timsalinden, şemsin azametini göstermek talebinde bulunmak, en yüksek bir insafsızlıktır. Çünkü vasıfla ittisaf arasında fark vardır. Meselâ, katredeki timsal, şemsin evsâfını gösterir; ama o evsafla muttasıf olamaz."(2)

Dipnotlar:

-
- (1) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Zerre.](#)
(2) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Zeylü'l-Habbe.](#)